

PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC LÃNH ĐẠO ỨNG DỤNG CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG TRONG DẠY HỌC CHO HIỆU TRƯỞNG CÁC TRƯỜNG PHỔ THÔNG DÂN TỘC NỘI TRÚ KHU VỰC TÂY NGUYÊN

PGS.TS Ngô Quang Sơn*

Viện Đào tạo Sau Đại học, Trường Đại học Hòa Bình

*Tác giả liên hệ: nqson@daihochoabinh.edu.vn

Ngày nhận: 27/02/2022

Ngày nhận bản sửa: 14/3/2022

Ngày duyệt đăng: 18/3/2022

Tóm tắt

Bài viết trình bày kết quả khảo sát 579 cán bộ lãnh đạo Phòng Giáo dục và Đào tạo, Ban Giám hiệu và giáo viên các trường phổ thông dân tộc nội trú cấp huyện ở 5 tỉnh khu vực Tây Nguyên, đã cho thấy: trong xu thế chuyển đổi số giáo dục hiện nay, việc ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông trong dạy học đã được triển khai đều khắp tại các trường phổ thông dân tộc nội trú. Hiệu trưởng các trường, về cơ bản, đã đáp ứng năng lực lãnh đạo ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông trong dạy học.

Từ khóa: Năng lực đào tạo, ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông, trường phổ thông dân tộc nội trú, chuyển đổi số, khu vực Tây Nguyên.

Developing ICT leadership capacity in teaching and learning skills for principals of ethnic minority boarding schools in the Central Highlands region

Abstract

The article presents the survey results of 579 educational administrators in Bureau of Education and Training, School's Administrative Board and teachers of district-level boarding schools for ethnic minorities in 5 provinces in the Central Highlands. Findings reveal that in the current digital transformation of education, the application of information and communication technology (ICT) in teaching has been deployed throughout the boarding schools for ethnic minorities. Principals of schools have basically met the leadership capacity of applying information and communication technology in teaching.

Keywords: Training capacity, ICT application, ethnic minority boarding schools, digital transformation, Central Highlands region.

1. Lời nói đầu

Lãnh đạo đóng một vai trò không thể thiếu trong hiệu quả của một cơ sở giáo dục, ngay từ khâu thiết lập mục tiêu cho đến tổ chức, dẫn dắt tập thể nhà trường để hoàn thành mục tiêu. Nhiều nghiên cứu khác nhau đều chỉ ra mối quan hệ giữa chất lượng giáo dục trong nhà trường với năng lực lãnh đạo. Năng lực lãnh đạo ảnh hưởng trực tiếp đến sự thành bại của các tổ chức ấy, lãnh đạo mà cụ thể là năng lực lãnh đạo của người đứng đầu, là nhân tố quyết định thành công của tổ chức, của nhà trường.

Một tổ chức, nhà trường thành công là do tổ chức, nhà trường ấy có những nhà lãnh đạo biết xác định sứ mệnh, tầm nhìn, mục tiêu cho tổ chức và phát triển nhân sự thông qua các công việc như: tuyển dụng, đào tạo, khích lệ... nhân viên thực hiện sứ mệnh, tầm nhìn, mục tiêu đã đề ra. Năng lực ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông (UDCNTT&TT) trong dạy học của mỗi giáo viên là việc giáo viên sử dụng thành thạo và hiệu quả các công cụ công nghệ thông tin và truyền thông (CNTT&TT) vào hoạt động dạy học, tạo môi trường tương

tác sư phạm tích cực, nhằm mục tiêu tích cực hóa quá trình nhận thức, quá trình tư duy của học sinh, học sinh có thể tự mình chiếm lĩnh kiến thức mới, nâng cao chất lượng dạy học trong nhà trường. Năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học của hiệu trưởng là khả năng huy động tổng hợp các kiến thức, kỹ năng và các thuộc tính cá nhân khác của họ, nhằm đảm bảo cho người hiệu trưởng thực hiện có hiệu quả quá trình dẫn dắt, gây ảnh hưởng, tạo động lực cho đội ngũ giáo viên UDCNTT&TT trong dạy học đạt được những mục tiêu nhà trường đặt ra để nâng cao chất lượng giáo dục của nhà trường. Người lãnh đạo nhà trường trong thế kỉ 21 đòi hỏi phải có những kiến thức, kĩ năng và phẩm chất đạo đức mới. Họ cần có năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT. Năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT của người lãnh đạo trường học là một trong những trọng tâm được nhấn mạnh hiện nay khi nói về năng lực lãnh đạo của các lãnh đạo trường học trong thế kỉ 21, đáp ứng nhu cầu chuyển đổi số trong giáo dục hiện nay. Lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học được thể hiện trong toàn bộ các hoạt động quản lý và lãnh đạo của họ từ xây dựng viễn cảnh đến việc lập kế hoạch, giao tiếp, chỉ đạo và đánh giá. Vì vậy, phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho hiệu trưởng là một trong những yếu tố quan trọng nhằm phát triển nguồn nhân lực sẵn sàng đáp ứng các yêu cầu đổi mới giáo dục. Trong hệ thống giáo dục quốc dân, giáo dục phổ thông (trong đó có phổ thông dân tộc nội trú) là một bộ phận quan trọng, mang những đặc thù riêng. Đây là cấp học căn bản, tối cần thiết đối với bất cứ cá nhân nào nói riêng, đối với sự phát triển của xã hội nói chung. Vì thế, quan tâm tới giáo dục phổ thông vùng dân tộc thiểu số không chỉ là biện pháp nâng cao chất lượng sống cho đồng bào, mà còn là con đường phát triển kinh tế-xã hội vững chắc, ổn định cho quốc gia. Để đảm bảo quá trình học tập của con em đồng bào dân tộc được thực hiện tốt và hiệu quả, một trong những vấn đề mấu chốt có tính quyết định là công tác lãnh đạo quản lý về giáo dục vùng dân tộc thiểu số cần

phải được coi trọng.

Nhận thức rõ yêu cầu, sứ mệnh của nhà trường, các trường phổ thông dân tộc nội trú (PTDTNT) khu vực Tây Nguyên đã tích cực triển khai các phương pháp dạy học, đổi mới phương pháp dạy học để đáp ứng yêu cầu đổi mới chương trình giáo dục phổ thông, đảm bảo chính sách dân tộc, phát huy vai trò của UDCNTT&TT trong dạy học. Tuy nhiên, hiệu quả của việc UDCNTT&TT trong dạy học, góp phần đổi mới giáo dục, giúp phát triển năng lực, phẩm chất học sinh còn nhiều hạn chế, bất cập, thiếu đồng bộ. Có nhiều nguyên nhân dẫn đến thực trạng này, trong đó, có nguyên nhân thuộc về năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT của người hiệu trưởng và công tác phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho hiệu trưởng. Thực tiễn cho thấy, hầu hết hiệu trưởng trường PTDTNT đang thực hiện quản lý nhà trường theo chuẩn chung (mới chú trọng tới xây dựng kế hoạch, tổ chức thực hiện, kiểm tra, thậm chí là thực hiện công tác dạy học theo lối cũ “năm học sau như năm học trước”). Năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học còn hạn chế, chưa có khả năng định hướng cho nhà trường, cho giáo viên (GV), cho học sinh nhận thức được hết vai trò và ý nghĩa của việc UDCNTT&TT trong dạy học trước bối cảnh chuyển đổi số trong giáo dục. Hơn nữa, các cấp quản lý chưa thực sự chú trọng đến công tác phát triển năng lực lãnh đạo cho đội ngũ hiệu trưởng các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên.

2. Thực trạng phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho hiệu trưởng các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên đáp ứng nhu cầu chuyển đổi số trong giáo dục

2.1. Xây dựng kế hoạch phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho hiệu trưởng các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên

Qua kết quả khảo sát 579 cán bộ lãnh đạo Phòng Giáo dục và Đào tạo, Ban Giám hiệu và giáo viên các trường phổ thông dân tộc nội trú cấp huyện ở 5 tỉnh khu vực Tây Nguyên [12] cho thấy: Xây dựng kế hoạch

phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho hiệu trưởng trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên là rất cần thiết, với điểm trung bình (ĐTB) 3,46. Nội dung được đánh giá cao nhất là dự kiến các nguồn lực (nhân lực, tài lực, vật lực) cho phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học, ĐTB 3,64. Rõ ràng, muốn phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học mà các điều kiện, nguồn lực không được đảm bảo thì khó có thể thực hiện và triển khai. Ngoài nội dung có ĐTB cao nhất kể trên, nội dung có ĐTB cao thứ hai liên quan đến xác định các giải pháp thực hiện. Tiếp theo là khảo sát nhu cầu phát triển năng lực lãnh đạo. Những kết quả đó cho thấy bất cứ hoạt động nào cũng đòi hỏi những tiền đề điều kiện về cơ sở vật chất, cũng như nhu cầu của thực tiễn hoạt động trong nhà trường. Đánh giá một cách tổng quát, có thể thấy 7/8 nội dung ở cột mức độ cần thiết đều có ĐTB $\geq 3,4$. Kết quả đó cho thấy việc xây dựng kế hoạch phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học được đánh giá rất cao về sự cần thiết. Ở khía cạnh mức độ đạt được, đánh giá chung mức độ đạt được ở mức trung bình hoặc cao hơn chút ít, ĐTB 2,60 (cận dưới của mức khá). Trong đó, 5/8 nội dung có kết quả đạt được ở mức khá, 3 nội dung ở mức trung bình. Nhìn một cách tổng quát so với sự cần thiết thì việc thực hiện xây dựng kế hoạch phát triển năng lực lãnh đạo còn chưa đáp ứng được yêu cầu của công việc. Những nội dung có ĐTB cao nhất trong cột kết quả đạt được vẫn là xây dựng nội dung và mục tiêu phát triển CNTT&TT. Mặt khác, dù có ĐTB cao nhất trong các biểu hiện về kết quả đạt được thì ĐTB của những nội dung này cũng ở mức thấp. Điều đó cho thấy thực trạng phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho hiệu trưởng trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên còn nhiều hạn chế.

2.2. Tổ chức đào tạo, bồi dưỡng năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho hiệu trưởng các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên

Qua kết quả khảo sát 579 cán bộ lãnh

đạo Phòng Giáo dục và Đào tạo, Ban Giám hiệu và giáo viên các trường phổ thông dân tộc nội trú cấp huyện ở 5 tỉnh khu vực Tây Nguyên [12] cho thấy: có sự chênh lệch kết quả giữa mức độ cần thiết và kết quả đạt được trong hoạt động tổ chức đào tạo bồi dưỡng năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học. Trong khi ĐTB chung của 8 nội dung ở cột mức độ cần thiết là 3,34 (rất cần thiết) thì ở cột mức độ đạt được chỉ là 2,40 (mức độ đạt được TB). Kết quả đó chỉ ra thực trạng công tác đào tạo, bồi dưỡng năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học còn hạn chế và cần phải cố gắng thực hiện hiệu quả hơn nữa. Về khía cạnh mức độ cần thiết, bảng số liệu chỉ ra những nội dung có kết quả cao nhất đều liên quan đến các hoạt động đào tạo bồi dưỡng cụ thể như tổ chức tham quan học hỏi từ các trường có UDCNTT&TT hiệu quả, tổ chức các khóa đào tạo bồi dưỡng theo chuyên đề... ĐTB các hoạt động này đều trên 3,4 - mức rất cần thiết. Trong khi đó, ở chiều ngược lại, các hoạt động có kết quả thấp nhất liên quan đến đánh giá hiệu quả, tổ chức khảo sát nhu cầu đào tạo bồi dưỡng, khuyến khích các hiệu trưởng tự học... Từ kết quả cao nhất và thấp nhất cho thấy, để tổ chức đào tạo bồi dưỡng năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học có hiệu quả, cần hướng hoạt động vào các hình thức học tập phù hợp, cụ thể như tham quan học hỏi mô hình, khóa đào tạo bồi dưỡng. Về khía cạnh kết quả đạt được, như đã phân tích ở trên, các hoạt động còn chưa cho thấy hiệu quả tương xứng với sự cần thiết. Trong đó, 1/8 nội dung ở mức chưa thực hiện (1 - 1,75), 4/8 nội dung nằm trong khoảng đánh giá trung bình (từ 1,76 - 2,5) và 3/8 hoạt động còn lại ở mức khá (từ 2,51 - 3,25). Tất cả các nội dung đều có ĐTB dưới 3. Trong 8 hoạt động đưa ra, hoạt động "Đánh giá hiệu quả đào tạo, bồi dưỡng năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học" có ĐTB thấp nhất. Rõ ràng, để nâng cao năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho hiệu trưởng các nhà trường thì việc rà soát, đánh giá hiệu quả của hoạt động đào tạo bồi dưỡng là cần thiết để có sự điều chỉnh, tổ chức cho phù hợp.

2.3. Kiểm tra, giám sát thực hiện phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho hiệu trưởng các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên

Qua kết quả khảo sát 579 cán bộ lãnh đạo Phòng Giáo dục và Đào tạo, Ban Giám hiệu và giáo viên các trường phổ thông dân tộc nội trú cấp huyện ở 5 tỉnh khu vực Tây Nguyên [12] cho thấy, về mặt mức độ cần thiết, 4/5 nội dung kiểm tra, giám sát việc thực hiện phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho hiệu trưởng ở các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên đều có ĐTB lớn hơn 3,4 - tức ở mức rất cần thiết. Điều đó tiếp tục khẳng định sự cần thiết của hoạt động này trong thực tiễn. Về mặt kết quả đạt được, các nội dung về kiểm tra, giám sát đều có kết quả ở mức thực hiện trung bình, 2 nội dung ở mức khá nhưng không cao. Trong các nội dung của kết quả đạt được, hoạt động có ĐTB xếp vị trí số 1 là “kiểm tra, giám sát việc tổ chức hoạt động đào tạo, bồi dưỡng năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học” (2,87). Có thể nói, đây là nhiệm vụ quan trọng bậc nhất, là trung tâm của hoạt động kiểm tra giám sát trong phát triển năng lực UDCNTT&TT trong trường học của hiệu trưởng. Chính vì vậy, kết quả ở mức khá. Tuy vậy, cũng chỉ có nội dung này đạt kết quả khá và tất cả đều có ĐTB dưới 3. Từ phân tích trên, ta có thể thấy được sự cần thiết phải tăng cường hơn nữa công tác phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT cho hiệu trưởng các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên. Hầu như ở tất cả các khâu của công tác phát triển năng lực UDCNTT, mặt kết quả đạt được còn rất hạn chế. Trao đổi với một số hiệu trưởng với câu hỏi mở về “đề xuất của hiệu trưởng nhằm phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho Hiệu trưởng các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên trong bối cảnh đổi mới giáo dục hiện nay”, liên quan đến hoạt động kiểm tra, giám sát việc thực hiện phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học ở các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên trong bối cảnh hiện nay, một thầy hiệu trưởng trường PTDTNT trung học cơ

sở huyện cho rằng: “Theo tôi, muốn phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong nhà trường cho thầy cô hiệu trưởng thì bên cạnh việc quan tâm đầu tư, coi đó là chủ trương kế hoạch quan trọng cho các trường thì cũng đồng thời giám sát chặt chẽ việc phát triển đó. Tránh để tình trạng chủ trương thì rõ ràng, nhưng kết quả thực hiện không được như vậy, gây ra lãng phí và ảnh hưởng tới chất lượng điều hành nhà trường và chất lượng giáo dục của địa phương”. Như vậy, một vài kết quả phỏng vấn câu hỏi mở nói trên đã làm rõ hơn những khó khăn, đề xuất của giáo viên với tư cách là người lãnh đạo các nhà trường triển khai UDCNTT&TT. Việc kiểm tra giám sát phải đồng bộ, có kế hoạch dài hơi và phù hợp với điều kiện đặc thù của các thầy cô làm công tác quản lý tại nhà trường.

2.4. Thực hiện chính sách phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho hiệu trưởng các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên

Qua kết quả khảo sát 579 cán bộ lãnh đạo Phòng Giáo dục và Đào tạo, Ban Giám hiệu và giáo viên các trường phổ thông dân tộc nội trú cấp huyện ở 5 tỉnh khu vực Tây Nguyên [12] cho thấy: các nội dung liên quan đến tham mưu cho các cấp lãnh đạo về phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT cho hiệu trưởng; thực hiện quản lý và hỗ trợ hiệu trưởng tham gia các khóa đào tạo... đều có ĐTB và thứ hạng cao, nằm trong khoảng rất cần thiết. Ở cương vị quản lý các trường học, lãnh đạo các Phòng Giáo dục vừa là người tham mưu cho các cấp lãnh đạo cao hơn về mặt chính sách đào tạo bồi dưỡng cán bộ, vừa là người thực hiện chính sách này khi tham gia các khóa tập huấn, bồi dưỡng nâng cao năng lực lãnh đạo của mình. Vì vậy, việc thực hiện tốt những công việc nói trên là rất cần thiết. Những hoạt động khác như khen thưởng, đánh giá tác động của chính sách phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT, điều chỉnh chính sách có mức độ ĐTB nằm trong khoảng thấp hơn. Có thể nói, với vai trò quản lý nhà nước, việc các cấp quản lý của Phòng Giáo dục thực hiện các chính sách phát triển

năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT, đánh giá, điều chỉnh chính sách cũng như hỗ trợ, khen thưởng cho hoạt động này... đều là hoạt động quan trọng. Chính vì vậy, các hoạt động này đều nhận được sự đánh giá cao về mức độ cần thiết của cán bộ, giáo viên các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên. Ở mức độ đạt được, có thể thấy những hoạt động liên quan đến hỗ trợ, khen thưởng hiệu trưởng, điều chỉnh chính sách liên quan đến phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT là những hoạt động được đánh giá kết quả tốt hơn các hoạt động khác. Trong khi đó, hoạt động “Đánh giá hiệu lực tác động của chính sách phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học” có ĐTB thấp nhất. Rõ ràng, việc đánh giá tác động, hiệu lực của một chính sách cần có cái nhìn tổng thể, dài hơi, chính vì vậy, với cương vị, vai trò là người quản lý các cơ sở giáo dục ở cấp phòng thì việc đánh giá này cũng đòi hỏi phải hoàn thiện hơn nữa. Trong bảng kết quả khảo sát thực trạng này, cho thấy nội dung “Thực hiện chính sách đối với CBQL, hỗ trợ hiệu trưởng tham gia các khóa đào tạo, bồi dưỡng năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học” có sự chênh lệch lớn giữa mức độ cần thiết và kết quả đạt được. Sự khác biệt lớn giữa sự cần thiết của nội dung này với mức độ đạt được đặt ra vấn đề cho các Phòng Giáo dục và Đào tạo khu vực Tây Nguyên cần phải quan tâm và có sự tham mưu cho các cấp lãnh đạo nhằm thực hiện tốt hơn các chính sách, hỗ trợ các hiệu trưởng khi tham gia các chương trình đào tạo, bồi dưỡng phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT trong dạy học.

2.5. Tạo động lực cho hiệu trưởng phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho hiệu trưởng các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên

Tạo động lực cho hiệu trưởng là một trong những khía cạnh quan trọng bậc nhất để phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học. Những yếu tố như cơ chế chính sách, xây dựng kế hoạch, kiểm tra giám sát, đào tạo bồi dưỡng... đều là các khía cạnh bên ngoài của quá trình phát triển năng lực người hiệu trưởng. Điều

quan trọng là bản thân người hiệu trưởng có động lực được phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT hay không? Phòng Giáo dục và Đào tạo, các cấp quản lý có tạo được động lực cho người hiệu trưởng có động lực được phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT hay không? Chính vì vậy, việc tạo động lực cho hiệu trưởng trong công việc nói chung và trong phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học nói riêng luôn cần phải coi là yếu tố quan trọng nhất, quyết định nhất đến sự thành bại của công tác này. Kết quả nghiên cứu trên cho thấy về mức độ cần thiết, cán bộ quản lý và giáo viên các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên đánh giá cao nhất việc Phòng Giáo dục và Đào tạo hiểu được những thuận lợi và khó khăn của hiệu trưởng trong việc chỉ đạo, tổ chức triển khai hoạt động dạy học UDCNTT&TT tại các nhà trường. Có thể nói những thuận lợi, khó khăn trong công việc chung của hiệu trưởng sẽ luôn xuất hiện trong quá trình làm việc. Những điều kiện này sẽ là rào cản tâm lý, khiến hiệu trưởng nhà trường chán nản hoặc có động lực để giải quyết các khó khăn phụ thuộc nhiều vào sự chia sẻ, quan tâm của các cấp quản lý. Chính vì vậy, đây là nội dung có điểm số cao nhất trong các nội dung đưa ra, 3.63 điểm - mức rất cần thiết. Cũng vì lý do này mà nội dung “Kịp thời hỗ trợ, đồng hành cùng các nhà trường trong tổ chức triển khai hoạt động dạy học UDCNTT&TT” có ĐTB cao và vị trí thứ 3 trong 7 nội dung đưa ra. Kịp thời hỗ trợ và đồng hành cùng nhà trường trong tổ chức hoạt động cũng chính là đồng hành cùng người hiệu trưởng trong quá trình phát triển UDCNTT&TT trong dạy học tại nhà trường, nơi mình chịu trách nhiệm mọi hoạt động giảng dạy và học tập.

3. Đánh giá chung về thực trạng phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho hiệu trưởng các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên đáp ứng nhu cầu chuyển đổi số trong giáo dục hiện nay

3.1. Những kết quả đã đạt được

Các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên được khảo sát đều đã UDCNTT&TT

trong dạy học. Hiện nay, UDCNTT&TT đã được triển khai trên nhiều mặt của hoạt động giáo dục, bao gồm UDCNTT&TT trong dạy học của giáo viên, UDCNTT&TT trong học tập của học sinh, UDCNTT&TT trong kiểm tra, đánh giá, quản lý kết quả học tập của học sinh; Điều kiện đảm bảo ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học; Các chính sách đẩy mạnh UDCNTT&TT trong dạy học. Trong đó, đáng chú ý là UDCNTT&TT trong dạy học của các GV. Giáo viên trong các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên cũng đã đổi mới mạnh mẽ việc UDCNTT&TT trong dạy học từ việc thiết kế, soạn giáo án có sử dụng UDCNTT&TT, sử dụng Internet trong tìm kiếm tài liệu và sử dụng CNTT&TT trong quản lý kết quả học tập của học sinh. Hiệu trưởng các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên đã thể hiện được năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học tại các trường PTDTNT mà mình đang công tác. Với tư cách là người đứng đầu nhà trường, từ tấm gương của mình trong công việc, họ đã có những ảnh hưởng nhất định tới UDCNTT&TT trong dạy học ở người giáo viên. Bên cạnh đó, để có thể UDCNTT&TT trong dạy học đem lại hiệu quả, một trong những điều kiện về nguồn lực là các hệ thống thiết bị cơ sở vật chất, hệ thống hạ tầng kết nối Internet được đảm bảo. Mặc dù với điều kiện ở khu vực Tây Nguyên cũng còn có những hạn chế, tuy nhiên, với vai trò của mình, người hiệu trưởng đã cố gắng thực hiện duy trì hệ thống Internet trong nhà trường và tìm kiếm các nguồn lực nhằm đảm bảo những điều kiện nhất định cho việc UDCNTT&TT trong dạy học hiệu quả. Các hoạt động hoạt động phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT cho hiệu trưởng trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên đã được các cấp quản lý quan tâm trong việc xây dựng kế hoạch phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học; tổ chức đào tạo, bồi dưỡng; kiểm tra, giám sát; thực hiện chính sách và tạo động lực cho hiệu trưởng phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học. Đáng quan tâm là các cấp quản lý đã tạo động lực cho hiệu trưởng phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT

trong dạy học bằng việc tăng quyền cho hiệu trưởng trong chỉ đạo, tổ chức triển khai hoạt động dạy học UDCNTT&TT phù hợp với đặc điểm của từng nhà trường. Đồng thời, bảo đảm điều kiện về cơ sở vật chất, thiết bị công nghệ thông tin đáp ứng yêu cầu làm việc cho đội ngũ hiệu trưởng nhà trường trong bối cảnh đổi mới giáo dục. Đây là những yếu tố quan trọng thúc đẩy người hiệu trưởng phát triển và tự phát triển năng lực lãnh đạo của mình, nhằm đáp ứng ngày càng tốt hơn yêu cầu của đổi mới giáo dục.

Nguyên nhân của những thành công

- Chủ trương, chính sách của Đảng, nhà nước ưu tiên phát triển giáo dục ở miền núi, vùng đồng bào dân tộc thiểu số và vùng có điều kiện kinh tế-xã hội đặc biệt khó khăn; thực hiện tốt chính sách ưu đãi, hỗ trợ đối với học sinh, giáo viên công tác ở vùng sâu, vùng xa, vùng có nhiều khó khăn; chú trọng đầu tư cơ sở vật chất phục vụ cho UDCNTT&TT trong dạy học...

- Sở Giáo dục và Đào tạo, Phòng Giáo dục và Đào tạo đã rất quan tâm, hướng dẫn, chỉ đạo, tạo mọi điều kiện cho sự phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học. Bên cạnh đó, chiến lược phát triển giáo dục, trong đó có trường PTDTNT đã được các địa phương coi là một phần của chiến lược phát triển kinh tế-xã hội. Đây là những yếu tố ảnh hưởng hết sức quan trọng đến sự phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho Hiệu trưởng nhà trường.

- Phần lớn các hiệu trưởng đã nhận thức đúng đắn về vai trò, tầm quan trọng của CNTT&TT trong việc nâng cao chất lượng dạy học, tầm quan trọng của phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học trong quản trị nhà trường. Từ đó, đã định hướng tầm nhìn chiến lược, xây dựng kế hoạch ngắn hạn cũng như lâu dài cho nhà trường. Từ những chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước, sự quan tâm hỗ trợ của các cấp lãnh đạo, cùng với sự nỗ lực phấn đấu của người hiệu trưởng, từ đó đã phần nào đạt được những kết quả nhất định trong phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học.

3.2. Những hạn chế

UDCNTT&TT trong dạy học ở các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên đáp ứng nhu cầu chuyển đổi số trong giáo dục hiện nay đã được triển khai trên nhiều mặt. Tuy nhiên, mức độ mức độ đạt được cũng chỉ mới dừng lại ở mức trung bình. Kết quả UDCNTT&TT trong học tập của học sinh rất thấp, ở mức yếu. Vì vậy, cần phải tăng cường UDCNTT&TT trong các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên hiện nay. Năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học của hiệu trưởng trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên mới chỉ dừng lại ở mức trung bình. Trong vai trò quản lý, lãnh đạo nhà trường, nhiều hiệu trưởng còn chưa thể hiện được các năng lực như: năng lực xây dựng môi trường học tập khuyến khích sử dụng CNTT&TT trong các hoạt động học tập của học sinh; năng lực động viên và hướng dẫn giáo viên áp dụng công nghệ thông tin trong phát triển chương trình dạy học môn học; năng lực xây dựng chiến lược phát triển và UDCNTT&TT trong dạy học... Những kết quả này cho thấy tầm quan trọng của việc nâng cao hơn nữa năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cũng như phát triển CNTT&TT trong nhà trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên. Những năng lực này của người hiệu trưởng cần phải được đào tạo và bồi dưỡng một cách thường xuyên, liên tục nhằm đáp ứng tốt yêu cầu của chuẩn hiệu trưởng, của bối cảnh đổi mới giáo dục hiện nay. Các hoạt động phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT cho hiệu trưởng là rất cần thiết, tuy vậy, mức độ đạt được còn rất khiêm tốn. Một số hoạt động phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT cho hiệu trưởng trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên còn chưa thực sự được quan tâm đúng mức và đem lại hiệu quả như: việc tổ chức đào tạo, bồi dưỡng năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho hiệu trưởng; kiểm tra, giám sát việc thực hiện kế hoạch phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học; thực hiện chính sách đối với cán bộ quản lý, hỗ trợ hiệu trưởng tham gia các khóa đào tạo, bồi

dưỡng năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học... Điều này đặt ra nhiệm vụ cấp bách trong việc phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT cho hiệu trưởng các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên. Đặt trong bối cảnh của sự phát triển rất nhanh chóng của khoa học công nghệ và CNTT&TT trên thế giới hiện nay thì phát triển CNTT&TT là chìa khóa của thành công, giúp cho các vùng đồng bào dân tộc khó khăn có nhiều điều kiện để phát triển cùng các vùng miền khác của cả nước và trên thế giới nói chung. Muốn làm được điều này phụ thuộc rất lớn vào đội ngũ hiệu trưởng nhà trường, trong đó, vấn đề năng lực CNTT&TT và năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học của người hiệu trưởng các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên được đặc biệt chú trọng. Do đó, cần phải có những giải pháp thiết thực nhằm tổ chức bồi dưỡng nâng cao năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho họ trong bối cảnh của đổi mới giáo dục hiện nay.

Nguyên nhân của những hạn chế

- Với đặc thù là vùng núi cao nguyên, và đặc thù hơn là trường PTDTNT, việc tiếp cận công nghệ luôn đến sau so với các vùng đồng bằng và thành phố, trong khi đó, khoa học công nghệ luôn phát triển như vũ bão, một số công nghệ chưa kịp tiếp cận, mới tiếp cận thì đã trở nên lỗi thời. Mặt khác, do đặc thù là trường PTDTNT, học tập, ăn, ở, sinh hoạt tại trường nên hiệu trưởng nhà trường ngoài việc dạy học văn hóa trên lớp thì tập trung nhiều cho việc sinh hoạt, ăn ở của học sinh, vì thế mà hạn chế tập trung đầu tư phát triển công nghệ.

- Trình độ dân trí, điều kiện kinh tế của phụ huynh, đặc biệt là phụ huynh học sinh dân tộc thiểu số, điều kiện phát triển kinh tế-xã hội địa phương với đặc thù miền núi đã gây khó khăn cho quá trình phát triển CNTT&TT nói chung và năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học nói riêng.

4. Kết luận

Qua kết quả khảo sát 579 cán bộ lãnh đạo Phòng Giáo dục và Đào tạo, Ban Giám hiệu và giáo viên các trường PTDTNT

cấp huyện của 05 tỉnh thuộc khu vực Tây Nguyên [12], đã cho thấy:

- Trong xu thế chuyển đổi số trong giáo dục hiện nay, việc UDCNTT&TT trong dạy học đã được triển khai đều khắp tại các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên. Hoạt động này được các trường PTDTNT thực hiện từ việc UDCNTT&TT trong dạy học của giáo viên; trong học tập của học sinh; trong kiểm tra, đánh giá; trong quản lý kết quả học tập của học sinh. Các nhà trường cũng đã quan tâm đến các điều kiện đảm bảo ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học và các chính sách đẩy mạnh UDCNTT&TT trong dạy học. Tuy nhiên, các hoạt động được thực hiện chưa thường xuyên và chỉ đạt được ở mức độ trung bình. Các năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học của hiệu trưởng các trường PTDTNT được đánh giá là rất cần thiết và cần thiết. Hiệu trưởng trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên cơ bản đã đáp ứng yêu cầu của công việc, yêu cầu về năng lực lãnh đạo với hoạt động UDCNTT&TT trong dạy học. Tuy nhiên, mức độ đạt được chưa cao, chỉ ở mức trung bình. Đây cũng là tiền đề quan trọng để các hiệu trưởng có thể tiếp tục phát huy, phát triển hơn nữa năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học của mình. Đồng thời, người hiệu trưởng nhận rõ được những năng lực nào còn thiếu, còn yếu cần phải đào tạo, bồi dưỡng để hoàn thiện năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT của mình, nhằm đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của thực tiễn trong bối cảnh đổi mới giáo dục.

- Các nội dung phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT cho hiệu trưởng các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên từ tầm vĩ mô, chiến lược đến các hoạt động cụ thể đều được đánh giá là rất cần thiết và cần thiết. Đó là các nội dung: xây dựng kế hoạch phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học; tổ chức đào tạo, bồi dưỡng; kiểm tra, giám sát; thực hiện chính sách và tạo động lực cho hiệu trưởng phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học. Các nội dung này cũng được quan tâm thực hiện một cách đồng bộ trên nhiều mặt. Tuy nhiên, kết quả đạt được chưa cao. Điều này đặt ra cho công tác quản lý cần quan tâm hơn nữa đến công tác phát triển đội ngũ lãnh đạo nói chung, năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học nói riêng cho đội ngũ hiệu trưởng các trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên. Cần phải có những giải pháp thiết thực nhằm nâng cao năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho hiệu trưởng trong bối cảnh của đổi mới giáo dục hiện nay.

- Có nhiều yếu tố ảnh hưởng mạnh mẽ đến phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho hiệu trưởng trường PTDTNT khu vực Tây Nguyên, trong đó, các yếu tố thuộc về Sở và Phòng Giáo dục và Đào tạo, yếu tố thuộc về hiệu trưởng trường PTDTNT là những yếu tố có ảnh hưởng mạnh mẽ đến phát triển năng lực lãnh đạo UDCNTT&TT trong dạy học cho hiệu trưởng trước xu thế chuyển đổi số trong giáo dục hiện nay.

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ Bưu chính Viễn thông (2006), *Công nghệ thông tin và truyền thông (ICT) trong giáo dục*, Nxb Bưu điện.
- [2] Bộ Thông tin và Truyền thông (2017), *Công nghệ thông tin và truyền thông Việt Nam 2017, Số liệu và thống kê*, Nxb Thông tin và Truyền thông.
- [3] Nguyễn Thị Ban, Trần Hoài Phương (2008), “Ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học Tiếng Việt”, *Tạp chí Giáo dục*.
- [4] Chính phủ nước Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2020), Quyết định số: 749/QĐ-TTg, ngày 03/6/2020 của Thủ tướng Chính phủ *Phê duyệt chương trình chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025 và định hướng đến năm 2030*.
- [5] Đỗ Mạnh Cường (2008), *Giáo trình Ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học*, Nxb Đại học Quốc gia TP.HCM.

[6] Phó Đức Hoà - Ngô Quang Sơn (2008), *Ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học tích cực*, Nxb Giáo dục, Hà Nội.

[7] Phó Đức Hòa - Ngô Quang Sơn (2011), *Phương pháp và công nghệ dạy học trong môi trường sư phạm tương tác*, Nxb Đại học Sư phạm Hà Nội.

[8] Phó Đức Hòa - Ngô Quang Sơn (2016), *Phương pháp và công nghệ dạy học trong môi trường sư phạm tương tác*, Nxb Đại học Sư phạm Hà Nội, In lần thứ 2 có chỉnh lí và bổ sung.

[9] Đào Thái Lai (2007), *Ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học ở trường phổ thông Việt Nam*, Viện Chiến lược và chương trình giáo dục.

[10] Nguyễn Thị Mỹ Lộc (2012), *Quản lý, lãnh đạo nhà trường thế kỷ XXI*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội.

[11] Đỗ Trung Tá (2004), “*Ứng dụng công nghệ thông tin truyền thông để đổi mới giáo dục đại học ở Việt Nam*”, Tạp chí Giáo dục, (số 84).

[12] Phạm Văn Trường - Ngô Quang Sơn (2021), *Báo cáo kết quả khảo sát, phân tích và đánh giá năng lực lãnh đạo ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông trong dạy học của Hiệu trưởng các trường phổ thông dân tộc nội trú trung học cơ sở khu vực Tây Nguyên đáp ứng nhu cầu chuyển đổi số*.

[13] Lê Công Triêm - Nguyễn Đức Vũ (2006), *Ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học*, Nxb Giáo dục.

[14] Becta ICT Research, 2003, Key research evidence about the leadership and management of ICT in schools, Becta, <http://www.becta.org.uk/research/ictrn/>

[15] Ong Choon Teck-Daniel (2007), *Công nghệ thông tin trong giáo dục*, Dự án công nghệ thông tin trong giáo dục và quản lý nhà trường-ICTEM.

[16] OECD (2001), *Public sector leadership for 21st century*, Paris.